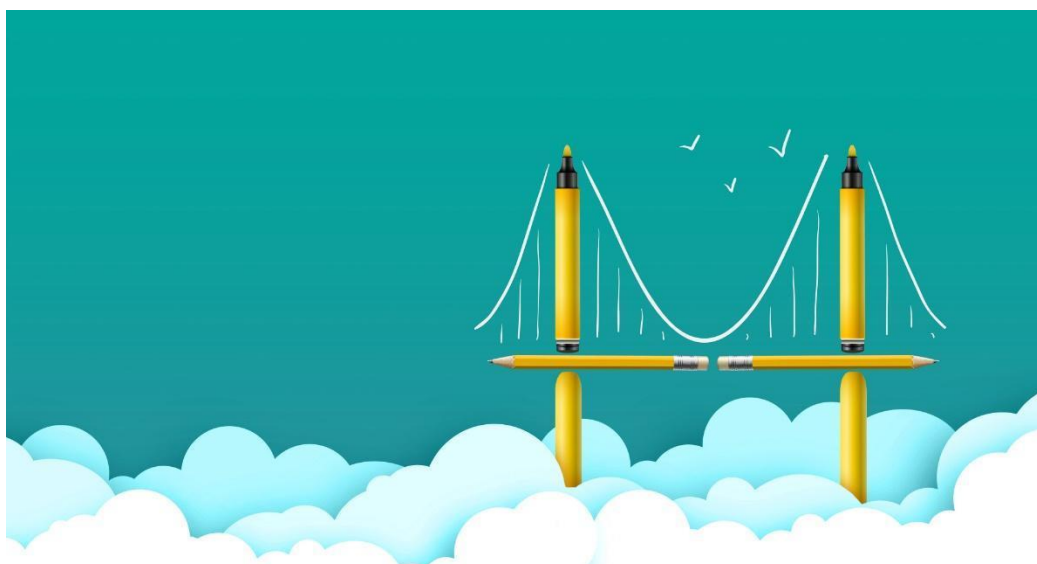

IO3. Școala părinților campioni ai incluziunii. Curriculum de educație parentală

Fundația Noi Orizonturi Lupeni

Cluj-Napoca, 2023

Co-finanțat din Programul de Educație, Burse, Ucenicie și Antreprenoriatul Tinerilor în România
finanțat prin Granturile SEE 2014-2021

Campionii incluziunii (Contract numărul: 2020-EY-PICR-0001)

Working together for an inclusive Europe

Cuprins

I. Notă de prezentare: fundamentare, structură și elemente de noutate	3
I.1. Introducere	3
I.2. Fundamentare	4
I.3 Structură	10
I.4 Elemente de noutate	12
II. Competențele vizate	14
III. Conținuturi propuse și alocarea de timp	15
IV. Matricea integrării competențelor vizate și a conținuturilor propuse	17
V. Sugestii metodologice	18
VI. Exemple de activități de învățare	20
VI.1. Tema 1: Dezvoltarea abilităților de părinte	20
VI.2. Tema 2: Comunicarea familie-școală	22
VI.3. Tema 3: Voluntariatul	24
VI.4. Tema 4: Învățarea acasă	25
VI.5. Tema 5: Implicarea în luarea deciziilor	26
VI.6. Tema 6: Colaborarea cu comunitatea	27
VII. Resurse recomandate	29
VIII. Bibliografie	29
Disclaimer	30

Textul Licenței Creative Commons

Atribuire 4.0 Internațional (CC BY 4.0)

I. Notă de prezentare: fundamentare, structură și elemente de noutate

I.1. Introducere

Curriculumul de față se adresează cu precădere profesorilor și liderilor de școli incluzive care caută soluții pentru creșterea implicării părinților în viața școlii în vederea unei incluziuni școlare îmbunătățite. Acest document oferă reperele necesare pentru elaborarea unui program de educație parentală adresat **părinților campioni ai incluziunii**, în principal din școlile bine conectate la comunitatea pe care o deservesc.

Așteptarea autorilor prezentului material este că părinții participanți la programele de educație parentală dezvoltate pe baza curriculumului de față vor dori să învețe, în primul rând, **cum să fie sprijin cât mai bun pentru succesul școlar al copiilor lor**. Dânsii, cel mai probabil, înțeleg deja relevanța educației școlare pentru copilul lor, intuiesc – și ne propunem să-i sprijinim să înțeleagă *mai clar* – legătura dintre *starea de bine a copiilor proprii* în relație cu ceilalți copii, colegi de clasă sau de școală, cu profesorii, cu alți adulți din școală, pe de o parte, și *exercitarea rolului lor de părinte de copil școlar*, pe de altă parte. Este posibil ca acești părinți să fie deja conștienți de importanța greu de supraestimat a rolului lor și al familiei întregi în reușita școlară, dar și în viață, a copiilor. Cel mai probabil însă, părinții au nevoie de sprijinul colectivului școlii pentru a înțelege **necesitatea abordării strategice a relației dintre școală și familie**, părinții / tutorii **tuturor elevilor**, în contextul eforturilor școlii și ale comunității de a asigura incluziunea socială efectivă.

Curriculumul a fost dezvoltat în contextul proiectului „Campionii incluziunii”, inițiat de un consorțiu coordonat de Fundația Noi Orizonturi Lupeni, derulat în parteneriat cu șase școli gimnaziale din comunele Calvin (Buzău), Gornești (Mureș), Pișcolt (Satu Mare), Sânmihaiu de Câmpie (Bistrița-Năsăud), Teliu (Brașov) și Viișoara (Cluj), cu peste 30% copii romi. Proiectul este co-finanțat din Programul de Educație, Burse, Ucenicie și Antreprenoriatul Tinerilor în România, finanțat prin Granturile SEE 2014-2021 (2020-EY-PICR-0001).

Perioada de distanțare socială și mutarea temporară a învățării în sistem online cauzată de pandemia COVID-19 ne-au arătat, mai clar decât oricând, vulnerabilitatea mai ales a comunităților defavorizate, decalajele existente între copiii din diferite familii în termeni de acces la școala online, precum și rolul esențial al colaborării dintre școală și familiile tuturor copiilor. Acolo unde **școlile construiesc în mod strategic relații de încredere și colaborare autentică cu familiile tuturor elevilor**, s-au găsit soluții împreună pentru a facilita învățarea

chiar și în condiții provocatoare. Școlile care nu au reușit încă să dezvolte astfel de relații, în comunitățile unde solidaritatea socială nu este înțeleasă încă suficient de bine, au fost puternic afectate de mutarea online a procesului educațional în termeni de participare și implicit rezultate ale învățării: părinții nu au putut sprijini învățarea copiilor chiar dacă școala a reușit să pună la dispoziție echipamente sau nu au solicitat programe de educație remedială pentru a reduce rămănerile în urmă cauzate de pandemie.

Proiectul „Campionii incluziunii” contribuie la creșterea capacității școlilor partenere de a asigura incluziunea efectivă a copiilor romi prin *implicarea strategică și sustenabilă a părinților romi și ne-romi în viața școlii*. Această țintă este vizată inclusiv prin programa de formare de față, care urmărește creșterea capacității școlilor de a elabora și oferi sistematic un program de educație parentală, ca parte a strategiei școlii de gestionare eficientă a parteneriatului școală-părinți. Am intitulat această programă „**Școala părinților campioni ai incluziunii**” tocmai pentru a sublinia rolul major pe care îl atribuim leadership-ului părinților în gândirea strategică a școlii pentru îmbunătățirea continuă a relației cu **toți părinții** în procesul dezvoltării școlii incluzive.

I.2. Fundamentare

Curriculumul de față răspunde la o nevoie clar observată de-a lungul timpului în interacțiunile Fundației Noi Orizonturi Lupeni, în cadrul diferitelor proiecte, cu școlile sale partenere, mai ales acelea care și-au propus să se dezvolte ca școli comunitare incluzive și care sunt în căutare de soluții pentru creșterea implicării active a tuturor părinților în viața școlii.

Întrebările la care aceste școli caută răspuns sunt, de regulă:

- Cum putem să obținem sprijinul *tuturor* părinților pentru a crește șansele de succes școlar ale elevilor școlii? Cum să ne aliem cu *toți* părinții pentru rezultate școlare mai bune?
- Cum să procedăm pentru ca părinții să accepte diversitatea elevilor, să înțeleagă valoarea incluziunii, semnificația educației incluzive?

Pe scurt: cum putem dezvolta un *parteneriat veritabil* cu părinții?

Aceste întrebări mari se traduc în unele mai mici, mai specifice:

- Cum să procedăm ca să vină mai mulți părinți la școală, la întâlniri atunci când îi invităm?
- Cum să ne facem înțeleși de către toți părinții atunci când ne propunem să negociem valori, priorități, ținte pentru școală și pentru fiecare dintre elevii noștri, în parte?
- Cum să comunicăm mai eficient așteptările noastre către părinți în privința comportamentelor dezirabile din partea copiilor?
- Cum să aflăm mai precis, mai clar, la ce anume se așteaptă dâșii din partea școlii și ce își doresc pentru copiii lor?
- Cum putem implica părinții în activitățile școlii pentru ca să se simtă „mai acasă” la școală, în favoarea creșterii sentimentului de apartenență la școală și la copii?

- Cum putem întări părinții, ce abilități ar fi util să le dezvoltăm pentru a-i ajuta să acționeze în favoarea progresului copiilor și în activitățile lor de acasă?
- Cum putem sprijini construirea unei relații de încredere și colaborare între părinți, școală și celelalte instituții din comunitate?

O școală comunitară incluzivă are nevoie de un program de educație parentală pe care-l fundamentează pe următoarea înțelegere: „O școală comunitară [este] un alt mod de gândire și acțiune ce recunoaște rolul central al școlilor în comunitate, dar și puterea ce rezidă în efortul comun spre a face un bine comun. Este vorba despre educarea copiilor, dar în aceeași măsură și despre **a face comunitatea și familia mai puternice, care, la rândul lor, pot ajuta școlile în a deveni și mai puternice și pe elevi mai pregătiți pentru ce va urma în viitor.**” (Harkavy și Blank, 2002)

Incluziunea în educație este definită de UNESCO (2016) ca fiind **procesul de identificare pro-activă și de îndepărtare a diferitelor tipuri de bariere care împiedică un elev sau unele grupuri de elevi să beneficieze la maximum de oferta educațională a școlii. Educația incluzivă urmărește prezența, participarea activă și succesul școlar al fiecărui elev.** Școala incluzivă este definită ca „o școală prietenoasă și democratică, care valorifică diversitatea socio-etno-culturală, o școală în care toți copiii sunt respectați și integrați fără discriminare și fără excludere, generate de originea etnică sau de limba maternă, dizabilitate și/sau cerințe educaționale speciale, statutul socio-economic al familiilor, mediul de rezidență sau performanțele școlare ale beneficiarilor primari ai educației.” (Ministerul Educației Naționale și Cercetării Științifice, Ordin cadru privind interzicerea segregării școlare în unitățile de învățământ preuniversitar, nr. 6134 din 2016). În acest context de politici educaționale incluzive (globale, naționale) și această definiție a incluziunii, este evident că identificarea barierelor care stau în calea prezenței și participării depline a elevilor în procesul de învățare **este imposibilă fără implicarea părinților**. Mulți factori care împiedică prezența elevilor la școală sau care conduc, cu timpul, la abandonarea școlii sau la părăsirea sa timpurie, țin de contextul familiei și de comunitatea școlii, de felul în care școala reușește să răspundă eficient la toate întrebările – mari și mici – de mai sus. O școală incluzivă nu poate scoate din ecuația succesului său părinții/tutorii copiilor, nici comunitatea cu toate instituțiile, organizațiile și specificitățile sale.

Dacă vrem să reducem rata de părăsire timpurie a școlii, dacă dorim un sistem echitabil și de calitate, este esențial să ne îndreptăm atenția spre implicarea strategică a părinților în viața școlii, ceea ce presupune a veni în ajutorul lor pentru a-i întări ca parteneri veritabili în educația școlară a copiilor. Copiii, elevii școlii, se pot dezvolta și pot progresa doar susținuți de mâinile împreunate ale părinților / tutorilor și ale oamenilor școlii. Pentru ca aceste mâini să fie unite sustenabil, este nevoie de gândire și acțiuni strategice participative.

În diverse proiecte educaționale de promovare a incluziunii și a implicării active a părinților, am întâlnit colective de profesori care se mândreau cu activități foarte reușite de implicare a

părinților. Descriau drept bune practici activități punctuale, de exemplu: Ziua Porților Deschise, Ziua Mamei, Ziua Diversității, diverse activități de implicare a părinților ocazionate de sărbători sau de alte proiecte în desfășurare ale școlii. Sunt de apreciat aceste reușite și, în mod cert, niște copii și niște adulți își vor aminti cu drag de ele, de atmosfera plăcută, de interacțiunile valoroase. Din perspectiva creșterii capacității instituționale, întrebările majore care întotdeauna se cer adresate după prezentarea unei astfel de activități reușite sunt:

- Cum a fost diferită această activitate de altele din trecut care urmăreau același scop?
- Cum vă gândiți, la nivel de școală, să folosiți această reușită pentru ca astfel de activități să devină sustenabile și de impact?
- Ce relație puteți stabili între participarea (în număr mare, activă) a părinților (diverși) și rezultatele școlare mai bune ale elevilor școlii voastre sau învățarea lor mai relevantă?
- Ce ați învățat despre implicarea părinților în această activitate reușită referitor la efortul necesar – și gestionarea acestui efort din partea școlii – pentru a avea numeroase reușite în relația cu părinții și care, cu timpul (până când?) să conducă la efecte în ceea ce privește progresul școlar al copiilor?

Spre exemplificare: într-o școală gimnazială dintr-o comunitate diversă din punct de vedere socio-economic și cultural, în cadrul unui proiect educațional de anvergură care urmărește reducerea părăsirii timpurii a școlii, s-a organizat un eveniment de mare amploare menit să celebreze diversitatea familiilor din localitate. Activitățile s-au derulat pe durata a 5 ore, timp în care s-a lucrat pe diferite centre de activități (de citire de povești, de arte plastice, de meșterit, de cioplit doveac etc.), la care, în cea mai mare parte, au participat împreună părinți și copii. S-au organizat întreceri sportive hazlii, s-au prezentat dansuri, s-au servit gustări și răcoritoare, lumea s-a simțit bine, oamenii au stat de vorbă, au socializat. Evenimentul s-a derulat într-o sală de sport, așadar, fizic vorbind, toți participanții au fost împreună în același spațiu: peste 150 de persoane, în proporție de cca 40% adulți, din care cea mai mare parte părinți din comunitatea locală de etnie romă. Școala s-a mândrit în presa locală cu reușita evenimentului, comunitatea locală a apreciat fotografiile postate pe rețelele de socializare. Echipa școlii care s-a ocupat de pregătirea și derularea evenimentului – peste 10 persoane implicate, cu roluri bine împărțite – s-a fotografiat la final și s-au felicitat. Timpul investit, efortul depus pentru organizarea evenimentului (coordonarea, întâlnirile, negocierile pentru pregătirea agendei, a invitațiilor, proiectarea, realizarea sau achiziția materialelor pentru activități, derularea achizițiilor publice) a fost semnificativ: în medie de cel puțin câte 2 zile de lucru per fiecare membru al echipei.

Să încercăm să răspundem acum la întrebările de mai sus care se cer adresate, redând atât răspunsurile reale ale conducerii și colectivului școlii, cât și cele pe care ne-am dori să le fi primit (Tabel 1):

Întrebări	Răspunsuri dezirabile	Răspunsuri reale
Cum a fost diferită această activitate de altele din trecut care urmăreau același scop?	Prin anvergură, în principal; niciodată nu am avut atâtea persoane implicate într-o activitate în același timp. Prin faptul că activitățile au implicat în același timp copii și părinți, de diverse etnii.	
Cum vă gândiți, la nivel de școală, să folosiți această reușită pentru ca astfel de activități să devină sustenabile și de impact?	Să contactăm părinții implicați și să-i invităm, în grupuri mai mici, ca să analizăm și să evaluăm împreună ce a însemnat pentru ei activitatea, ce și-ar dori să continue; Să facem un bilanț împreună cu echipa și să analizăm efectele: să urmărim foarte atent prezența elevilor ai căror părinți au participat la eveniment timp de cel puțin 6 luni ca să stabilim dacă evenimentul are efect asupra participării școlare; Să urmărim reacția/ răspunsul părinților care au participat la eveniment la solicitările școlii și să comparăm cu reacțiile/ răspunsul părinților cu copii în aceeași clasă care nu au participat; Să aflăm în ce măsură părinții au continuat acasă, cu copiii lor, activitățile de învățare împreună demonstrate la eveniment.	Nu ne-am gândit (încă), dar mai avem o ediție anul viitor și sperăm să fie la fel de reușită.
Ce relație puteți stabili între participarea în număr mare, în mod activ, a părinților (diverși) și rezultatele școlare mai bune ale elevilor școlii voastre sau învățarea lor mai relevantă?	La eveniment am avut ocazia să discutăm cu părinții într-un mediu informal, altfel decât la obișnuitele ședințe cu părinții, inclusiv cu părinți pe care nu-i cunoscusem. Am aflat lucruri noi despre situația familială a elevilor, despre aspectele care împiedică prezența regulată a copilului la școală, astfel că acum suntem mai bine pregătiți să identificăm soluții pentru a crește prezența elevilor la școală și a ne apropia de temele de interes ale copiilor în cursul lecțiilor. Înțelegem mai bine ce abilități ar putea fi utile de dezvoltat la părinți pentru a fi un sprijin mai eficient pentru copiii lor școlari.	Deocamdată a scăzut prezența, probabil că unii părinți au crezut că aceasta a fost serbarea de final de an.

Ce ați învățat despre implicarea părinților în această activitate reușită referitor la efortul necesar – și gestionarea acestui efort din partea școlii – pentru a avea numeroase reușite în relația cu părinții și care, cu timpul (până când?) să conducă la efecte în ceea ce privește progresul școlar al copiilor?	Această experiență fundamentează strategia școlii noastre de creștere a implicării părinților pentru o incluziune efectivă. Avem nevoie să pregătim părinții mai bine pentru edițiile viitoare, să-i implicăm în pregătirea și derularea activităților ca să ne asigurăm că simt reușita evenimentului ca fiind și reușita lor. Trebuie să ne asigurăm că interacțiunile între părinții din diferitele categorii socio-economice și culturale sunt mai productive, ceea ce cere colaborare mai strânsă încă înainte de eveniment. Copiii trebuie să devină martori ai acestor relaționări mai bune ale părinților lor pentru a se simți „mai acasă” la contextul școlii. De asemenea, avem nevoie ca elevii să conștientizeze (<i>și</i> cu ajutorul părinților) că părinții lor au mai multă încredere în școală, cunosc mai bine profesorii și comunică mai ușor, mai deschis cu ei, că părinții au un cuvânt de spus în ceea ce se întâmplă la școală. Știind că părinții și profesorii sunt în acord în ceea ce privește educația, ne așteptăm ca elevii să depună efort mai mult pentru a progresa, pentru a se conforma așteptărilor comune ale școlii și familiei.	Am lucrat foarte mult și am obosit, a fost foarte greu, dar bine că a fost reușită activitatea și ne-am depășit chiar indicatorii de număr de participanți.
--	---	--

Tabel 1. Analiză de caz: întrebări și răspunsuri dezirabile și reale

Din nefericire, multe școli, la fel ca cea din exemplul de mai sus, așa cum ne arată răspunsurile lor reale, **încă** nu reușesc să-și extragă lecțiile învățate. Acest curriculum și programul de educație parentală care se poate construi pornind de la el este menit să arate școlilor cum să facă acel pas următor esențial: poate că imediat după experiențele pozitive legate de implicarea părinților, este necesar să exploatăm câștigurile ca ele să nu rămână de scurtă durată, pentru a le putea culege roadele mult mai promițătoare pe termen lung. Un program de educație parentală oferit sistematic tuturor părinților, cu precădere celor de „generație nouă” la școală, încă din primul an al primului copil școlar, poate avea un impact favorabil semnificativ asupra parcursului copilului. Poate că nu este nevoie ca toți părinții să parcurgă fiecare temă; poate pentru unii este de ajuns să oferim o broșură informativă despre tema respectivă, însă e

esențial ca fiecare să se simtă împuternicit să se implice în viața școlii într-o manieră cât mai informată.

În numeroase studii despre relația școală-familie, s-au conturat următoarele:

- Parteneriatele cu părinții tind să scadă odată cu creșterea copilului. *Excepție:* cazurile în care școlile și profesorii lucrează pentru a dezvolta și implementa practici adecvate de parteneriat la fiecare ciclu de învățământ.
- Comunitățile bogate au, în medie, o implicare mai bună a familiei. *Excepție:* cazurile în care școlile din comunitățile dezavantajate economic depun eforturi pentru a construi parteneriate pozitive cu familiile tuturor elevilor lor.
- Școlile din comunitățile mai sărace inițiază mai multe contacte cu familiile elevilor referitor la problemele și dificultățile pe care le întâmpină copiii lor. *Excepție:* cazurile în care școlile lucrează la dezvoltarea de programe de parteneriat echilibrat care să vizeze specific contactarea familiilor pentru a comunica despre succesele, realizările, rezultatele bune ale elevilor.
- Familiile monoparentale, părinții care au un loc de muncă, părinții care locuiesc departe de școală și tații, în general, sunt – în medie – mai puțin implicați în acțiuni care au loc la școală. *Excepție:* cazurile în care școala oferă oportunități țintite pentru familii de a face voluntariat în diferite momente și în diferite locuri pentru a sprijini școala și copiii lor.

Studiile converg spre următoarele concluzii:

- Aproape tuturor **familiilor le pasă de copiii lor**, doresc ca aceștia să reușească și sunt dornice să obțină informații mai bune de la școli și comunități, pentru a rămâne **parteneri buni** în educația copiilor lor.
- Aproape toți profesorii și directorii de școală **ar dori să implice familiile**, dar mulți nu știu cum să construiască **programe pozitive, sustenabile și productive** și, în consecință, se tem să încerce. Acest lucru **conduce la o retorică** din partea educatorilor care, la nivel declarativ, *exprimă sprijin pentru parteneriate, însă fără a lua nicio măsură.*

Concluziile cercetărilor sunt semnificative pentru că ne indică faptul că

1. **putem construi în mod intenționat comunități școlare care manifestă grijă**, care includ familiile ce s-ar putea să nu se implice singure; și
2. după propriile declarații, **aproape toate familiile, elevii și profesorii cred că parteneriatele sunt importante pentru a ajuta elevii să aibă succes la școală** în toate clasele.

Programele bune, reușite, vor arăta diferit în cazul fiecărei școli, deoarece școlile își adaptează practicile pentru a răspunde la nevoile și interesele, timpul și talentele, precum și vârstele și nivelurile de clasă ale elevilor și familiilor acestora. Cu toate acestea, există unele aspecte comune între programele de succes la toate nivelurile de clasă. Acestea includ:

- recunoașterea suprapunerii sferelor de influență asupra dezvoltării elevilor;
- atenția acordată diferitelor tipuri de implicare care promovează o varietate de oportunități pentru școli, familii și comunități de a lucra împreună; și
- o echipă de acțiune pentru parteneriat pentru a coordona activitatea și progresul fiecărei școli.

I.3 Structură

Prezentul curriculum este structurat pe cele șase tipuri de implicare a părinților în viața școlii (Epstein et al., 2002), definite de Partnership Center for the Social Organization of Schools (Centrul Parteneriat pentru Organizarea Socială a Școlilor) în lucrarea *School, Family, and Community Partnerships: Your Handbook for Action (Parteneriatul școală, familie și comunitate: Manualul tău pentru acțiune)*, ediția a 2-a. Aceste șase tipuri de implicare reflectă, după formularea lui Joyce Epstein, tot atâtea modalități prin care **școala poate arăta că îi pasă**: de copii, de părinți, de comunitatea sa. Iată cele șase tipuri de implicare identificate de dr. Epstein:

Tipul 1. Dezvoltarea abilităților de părinte (parenting), care se referă la oferirea de sprijin pentru toate familiile pentru ca ele să creeze un mediu familial favorabil dezvoltării copilului școlar.

Exemple de acțiuni:

- Oferirea de sugestii referitoare la condițiile de acasă care susțin învățarea la fiecare ciclu de învățământ.
- Derularea unor ateliere de lucru, oferirea de video-uri, exemple, resurse despre parenting și creșterea copiilor la fiecare categorie de vârstă / ciclu de învățământ.
- Cursuri de educația părinților sau formare pentru părinți (de exemplu, curs de literație în familie)
- Dezvoltarea și implementarea unor programe de sprijin pentru familii pentru a le ajuta în relația cu serviciile de sănătate, serviciile sociale și alte servicii publice.
- Vizite la domiciliu în punctele de tranziție de la grădiniță la școală, de la învățământul primar la gimnazial șamd.
- Întâlniri în cartier/ în comunitate (în afara școlii, de exemplu: biserică, centru comunitar, bibliotecă etc.) pentru a ajuta familiile să înțeleagă școala (cum funcționează, proceduri, valori, așteptări) și pentru a ajuta școlile să înțeleagă familiile (condițiile de trai, obiceiurile, valorile, așteptările, temerile).

Tipul 2. Comunicarea: adoptarea unor forme de comunicare eficiente între școală și familie / familie și școală, cu referire la programul școlar și progresul elevilor.

Exemple de acțiuni:

- Organizarea întâlnirilor unu-la-unu cu părinții, cel puțin o dată pe an, în afara ședințelor semestriale cu părinții.
- Oferirea posibilității de a apela la traducători, dacă e nevoie.
- Oferirea posibilității ca părinții să vină la întâlnirile cu profesorii/ reprezentanții școlii împreună cu o altă persoană de încredere, pentru a se simți mai în siguranță.
- Trimiterea acasă, cu regularitate, a portofoliilor elevilor alături de rugămintea adresată părinților de a comenta piesele din portofoliu.
- Oferirea de informații clare, în limbaj accesibil părinților, despre programul școlii, despre curriculum, despre modalitățile în care se pot implica în viața școlii etc.

- Instituirea unei cutii poștale (reale sau virtuale, pe Internet) pentru primirea mesajelor/ sesizărilor (chiar anonime) din partea părinților.
- Înființarea unui grup cu acces controlat, pe platforme/medii de socializare (Facebook etc.) unde părinții pot comunica între ei și cu reprezentanții școlii.
- Alocarea unui spațiu în clădirea școlii pentru întâlniri unu-la-unu cu părinții (în condiții liniștite, de siguranță, unde se poate discuta confidențial).

Tipul 3. Voluntariatul: recrutarea părinților voluntari care să ofere sprijin școlii.

Exemple de acțiuni:

- Stabilirea unui program de voluntariat pentru părinți la nivel de școală și la nivelul clasei, pentru a ajuta cadrele didactice, administrația școlii, elevii și alți părinți.
- Demersuri regulate/ anuale de identificare a abilităților/ talentelor părinților la care se poate face apel pentru derularea diverselor programe. Acest lucru se poate face prin corespondență personalizată cu părinții, în care li se poate solicita ajutorul și pentru a identifica alte persoane resursă talentate/ cu diverse abilități din comunitate.
- Oferirea unei game variate de posibilități de voluntariat (care se poate îmbogăți cu timpul), care să includă și mamele, și tații, eventual și bunicii sau alți membri de familie.

Tipul 4. Învățarea acasă: oferirea de informații și de idei practice pentru familii despre cum pot ajuta elevii la rezolvarea temelor pentru acasă și la alte activități legate de învățare și cariera de elev.

Exemple de acțiuni:

- Informarea părinților despre abilitățile pe care școala urmărește să le dezvolte la elevi, inclusiv cele transversale (de exemplu: punctualitatea, ascultarea activă, colaborarea etc.) și exemplificarea clară a acestora pentru ca părinții să înțeleagă cum pot să le exerseze și acasă.
- Oferirea de informații despre tipurile de teme de casă pe care le au de rezolvat elevii și modul în care părinții pot contribui la acestea/ pot monitoriza realizarea lor.
- Invitarea părinților să observe copiii la clasă pentru a înțelege mai bine cum se organizează învățarea și pentru a exemplifica ce anume se poate exersa acasă.
- Oferirea de diverse fișe de activități care să presupună participarea părinților (de exemplu, de tipul: matematica în familie, lectură cu părinții cu voce tare, interviuarea părinților de către copii etc.)
- Implicarea părinților în stabilirea scopurilor și obiectivelor de progres la fiecare început de an școlar / pentru planificarea carierei elevului.

Tipul 5. Implicarea părinților în luarea deciziilor: implicarea părinților în deciziile care se iau la școală, formarea liderilor din rândul părinților, asigurarea formelor de reprezentare a părinților.

Exemple de acțiuni:

- Sprijinirea funcționării cât mai bune a comitetului de părinți.
- Înființarea unor grupuri de sprijin sau comisii pentru siguranță în școală, pentru trai sănătos, pentru sprijinirea activităților extracurriculare, pentru promovarea diversității culturii locale etc.
- Implicarea părinților în elaborarea strategiei și a planurilor de acțiune pentru creșterea gradului de implicare a tuturor părinților în viața școlii în vederea progresului cât mai bun la

învățătură al fiecărui elev (a se vedea și activitatea descrisă în detaliu referitor la analiza și evaluarea școlii din perspectiva implicării părinților).

Tipul 6. Colaborarea cu comunitatea: identificarea și integrarea resurselor și serviciilor din comunitate în sprijinul programului școlii, a practicilor familiilor și a procesului de învățare și de dezvoltare a elevilor.

Exemple de acțiuni:

- Oferirea de informații pentru elevi și familii despre serviciile de îngrijire a sănătății, culturale, recreaționale, sociale de sprijin etc. accesibile în comunitate și medierea – dacă e cazul – a accesării serviciilor relevante.
- Oferirea de informații despre diverse programe de sprijinire a învățării furnizate de organizații din comunitate (de exemplu: școli de vară, burse de studiu etc.).
- Implicarea părinților în promovarea cauzei copiilor școlari și a familiilor la nivelul comunității (pentru aceste acțiuni, părinții pot fi sprijiniți să învețe cum anume să promoveze eficient aceste cauze, să se documenteze, să colecteze informații, să-și dezvolte abilitățile de oratorie sau de argumentare persuasivă etc.).
- Implicarea foștilor absolvenți și a foștilor părinți în viața școlii pentru a oferi modele de succes în privința eficienței implicării comunității în acțiunile școlii.

Curriculum-ul de față a fost transpus, în cadrul proiectului „Campionii incluziunii”, într-un program de educație parentală intitulat „A1: Școala părinților campioni ai incluziunii”, cu durata totală de 36 de ore (12 întâlniri a câte 3 ore) de-a lungul unui an (martie 2022-martie 2023), derulat față în față, cu câte 14 părinți din fiecare școală parteneră (în total, 84 părinți). Fiecăruia dintre cele șase tipuri de implicare a părinților i s-au alocat câte două întâlniri cu părinții.

Experiențele și lecțiile învățate desprinse de profesorii din școlile partenere care au condus atelierile de educație parentală, precum și de direcțiunile școlilor, din această suită de activități cu părinții în cadrul proiectului ne-au servit ca bază pentru a dezvolta resursele documentare care pot fi folosite pentru derularea acestor activități și pe care le-am structurat în șase broșuri pentru părinți, câte una pentru fiecare tip de implicare. Aceste broșuri sunt disponibile în format pdf online, accesibile gratuit aici: <https://www.noi-orienturi.ro/campionii-incluziunii/>.

I.4 Elemente de noutate

Curriculumul de față definește elementele esențiale ale programului de educație parentală, într-o manieră inovatoare. Acestea sunt:

- Elemente de conținut: axarea pe o taxonomie de implicare a părinților în viața școlii și a comunității sale, fundamentată științific. Conștientizarea acestor tipuri de implicare este, de fapt, rolul major al școlii care poate acționa în favoarea implicării active a părinților în aceste moduri. În același timp însă, prin acest program de educație

parentală școala devine transparentă pentru părinți, ceea ce este menit să contribuie la dezvoltarea unor relații constructive, de încredere.

- Recomandări metodologice: propunem un demers de realizare a programului de educație parentală care să pornească de la experiențele părinților și care să îi încurajeze să se gândească la relația lor cu copilul, la efectele posibile ale acțiunilor lor asupra succesului copilului școlar. De asemenea, propunem abordări de tip atelier pe fiecare temă, pentru ca părinții participanți să fie activ implicați, să învețe împreună cu alți părinți, împărtășind experiențe într-un mediu securizat, empatic, de unde pot solicita sprijin.

Demersul propus este marcat de ascultare empatică din partea celor care conduc aceste ateliere (învățătorul, profesorul diriginte, consilierul școlar), de oferirea unui cadru prin care părinții să se poată exprima fără a fi judecați, ajutând astfel școala să înțeleagă cât mai bine situația familială a fiecărui copil.

- Competențele vizate: cunoștințele, abilitățile și atitudinile urmărite la părinți sunt definite la un nivel minim. Accentuăm conștientizarea învățării deoarece este evident că, în lipsa unei „școli pentru părinți”, părinții își învață rolul „din mers”, din experiențele proprii, din modelele oferite de generațiile precedente sau de cunoscuți, din mass media, din lecturi sau schimburi de idei. Acest program de educație parentală se adresează părinților de diferite niveluri de școlarizare și este posibil ca termenul „învățare” să fie mai degrabă asociat cu experiențe neplăcute.
- Evidențierea îndemnului de implicare a părinților, prin prezentarea unor modalități concrete de-a face acest lucru, menținând finalitatea clară a implicării: starea de bine progresul în învățare al copilului.
- Elemente de complementaritate: curriculumul de față se înrudește cu altele două dezvoltate în cadrul proiectului „Campionii incluziunii”:
 - o IO1: Profesorii: antrenori ai părinților campioni ai incluziunii (curriculum pentru formarea continuă a cadrelor didactice în vederea derulării programului de educație parentală de față; acest curriculum este concretizat și într-un curs online disponibil la <https://cursuri.noi-orizonturi.ro/curs/t1-pregatim-scoala-parintilor-campioni-ai-incluziunii/>)
 - o IO2: Construirea strategiei de incluziune a școlii cu focalizare pe creșterea implicării părinților romi și ne-romi (curriculum pentru formarea echipei de conducere a școlii în vederea dezvoltării unei strategii de creștere a implicării părinților în viața școlii incluzive; acest curriculum este concretizat și într-un curs online disponibil la <https://cursuri.noi-orizonturi.ro/curs/t3-elaborarea-strategiei-scolii-de-crestere-a-incluziunii-prin-implicarea-parintilor/>)

II. Competențele vizate

Competențele specifice vizate în curriculumul de față se subsumează competenței generale de **exercitare a rolului de părinte al unui copil școlar, în relație cu copilul, școala (inclusiv alți copii și părinți) și comunitatea școlii (instituții publice și organizații locale).**

Competențele specifice vizate de prezentul program de educație parentală:

- Definirea incluziunii școlare;
- Analiza relației dintre părinte și copil și a relevanței relației pentru succesul școlar al copilului;
- Exersarea comunicării constructive cu profesorii și alte persoane din școală;
- Explicarea relației dintre participarea ca voluntar a părinților în acțiunile școlii și succesul școlar al propriului copil;
- Descrierea a cel puțin trei activități de învățare acasă în sprijinul copilului școlar;
- Descrierea a cel puțin două modalități de participare a părinților la luarea deciziilor în școală;
- Explicarea modului de colaborare cu comunitatea prin medierea școlii în vederea asigurării celor mai bune condiții posibile de învățare pentru copil;
- Manifestarea unui comportament de deschidere în colaborarea cu cadrele didactice și alți părinți.

III. Conținuturi propuse și alocarea de timp

Introducere (30 min)

- Ce înțelegem prin incluziunea școlară și prin „campion al incluziunii”?
- Introducerea structurii programului de educație parentală; prezentarea resurselor

Tema 1: Dezvoltarea abilităților de părinte (5 ore 30 min)

- Cum pot să-mi ajut copilul ca să știe că e în siguranță, iubit și apreciat și capabil să învețe?
- Mă gândesc la relația mea cu copilul meu școlar
- Caut inspirație în practicile altor părinți
- Caut sprijin la școală

Tema 2: Comunicarea familie-școală (6 ore)

- Cum și despre ce comunic cu școala?
- Comunic despre
 - cum funcționează școala
 - ce învață copilul meu la școală în fiecare an și la fiecare disciplină
 - ce are de făcut la școală pentru a învăța, ce soi de activități are de făcut
 - cum demonstrează la școală că înțelege și știe să facă lucruri
- Caut sprijin la școală pentru o mai bună comunicare

Tema 3: Voluntariatul (6 ore)

- Ce înseamnă voluntariatul și ce presupune rolul de voluntar al școlii
- Care este relația dintre voluntariatul părinților, pe de o parte și starea de bine a copilului la școală și rezultatele sale, pe de altă parte?
- Care sunt acțiunile în care școala implică voluntari și unde ai putea contribui și tu
- Caut sprijin la școală pentru a deveni voluntar la școală

Tema 4: Învățarea acasă (6 ore)

- Ce înseamnă învățarea și cum se manifestă ea?
- Învățăm continuu, învățăm toată viața
- Învățarea împreună cu oamenii cei mai apropiați este un lucru natural
- Cum contribuie învățarea de acasă la succesul școlar și la succesul în viață al copilului?
- Caut sprijin la școală pentru a sprijini învățarea acasă a copilului

Tema 5: Implicare în luarea deciziilor (6 ore)

- Rolul unui părinte în deciziile luate la școală – de ce e important și cum se manifestă?
- Decizii luate în școală în care părinții se pot implica
- Ce am nevoie să știu și să știu face pentru a fi parte în deciziile școlii?
- Caut sprijin la școală pentru a învăța cum să particip la procesele decizionale

Tema 6: Colaborarea cu comunitatea (6 ore)

- Cine este „comunitatea” și ce presupune colaborarea cu ea?
- Care e rolul comunității în învățare și în funcționarea școlii incluzive? Instituțiile din comunitate care au relevanță pentru starea de bine și progresul copilului școlar
- Cum poate influența școala dezvoltarea comunității?
- Caut sprijin pentru a învăța cum să mă implic în colaborarea școlii cu comunitatea și cum să beneficiaz de ea

Notă importantă: alocarea de timp este funcție de necesitățile identificate, exprimate de părinți; ceea ce e specificat mai sus este timpul minim necesar pentru abordare de tip atelier de educație parentală.

IV. Matricea integrării competențelor vizate și a conținuturilor propuse

Teme majore	Cunoștințe, abilități și atitudini vizate (cele marcate în roșu sunt competențele de bază vizate în programă)		
	Cunoștințe	Abilități	Atitudini
Introducere	Definirea incluziunii școlare	Analiza stadiului de realizare a incluziunii școlare în școala copilului	Empatie
Dezvoltarea abilităților de părinte	Caracteristici definitorii ale etapelor de dezvoltare a copilului	Analiza relației dintre părinte și copil și a relevanței relației pentru succesul școlar al copilului	Manifestarea deschiderii pentru învățare și reflecție
Comunicarea familie-școală	Caracteristicile comunicării asertive și constructive	Ascultarea activă Comunicare asertivă Comunicare constructivă	Exersarea comunicării constructive cu profesorii și alte persoane din școală
Voluntariatul	Explicarea relației dintre participarea ca voluntar a părinților în acțiunile școlii și succesul școlar al propriului copil	(funcție de talente, priceperi)	Manifestarea deschiderii pentru voluntariat
Învățarea acasă	Descrierea a cel puțin trei activități de învățare acasă în sprijinul copilului școlar	Realizarea a cel puțin trei tipuri de activități de învățare acasă potrivite pentru vârsta copilului școlar	Manifestarea deschiderii pentru învățare și reflecție
Implicarea în luarea deciziilor	Descrierea a cel puțin două modalități de participare a părinților la luarea deciziilor în școală;	Ascultarea activă Comunicare constructivă Luarea deciziei pe baza procesării atente a informațiilor existente	Manifestarea unui comportament de deschidere în colaborarea cu cadrele didactice și alți părinți
Colaborarea cu comunitatea	Explicarea modului de colaborare cu comunitatea prin medierea școlii în vederea asigurării celor mai bune condiții posibile de învățare pentru copil	Prezentarea problemei care necesită colaborarea instituțiilor și organizațiilor din comunitate pentru a fi rezolvată	Manifestarea unui comportament de deschidere în colaborarea cu instituțiile și organizațiile din comunitate

V. Sugestii metodologice

În privința metodologiei, prima recomandare este **promovarea atentă a programului de educație parentală în rândul tuturor părinților**, în cadrul primei ședințe cu părinții noi în școală.

Recomandăm parcurgerea cursului împreună de către părinți din diferite categorii socio-economice, culturale, etnice. În mod obișnuit, atunci când părinții sunt de diferite categorii socio-economice, este important să fim pregătiți să sprijinim părinții din categoriile vulnerabile (cei cu educație școlară mai puțină, cu un limbaj mai simplu etc.). De multe ori, inclusiv plasarea facilitatorului în spațiul în care are loc întâlnirea mai aproape de cei mai timizi poate avea efectul de a-i încuraja să intervină, să-și descrie experiențele cu copiii proprii etc. În același timp, este recomandabil să stabiliți niște reguli de comunicare respectuoasă în atelier, pentru a preveni situația în care unele persoane prea îndrăznețe ar domina discuțiile. Dacă se întâmplă acest lucru, este necesar să interveniți cu tact, să abordați persoana în particular și să explicați de ce este necesar să gestionați timpul cu grijă pentru ca fiecare persoană să aibă ocazia să intervină.

O a doua recomandare este abținerea de la a oferi sfaturi părinților pentru a depăși dificultățile cu care se confruntă. **Atelierele pot cel mult să ofere informații utile, să faciliteze schimbul de idei și de experiențe între părinți**, dar facilitatorii nicidecum nu pot oferi soluții „garantate” părinților, nici nu este permis să insiste ca părinții să procedeze într-un fel sau altul. „Poți duce calul la apă, dar nu-l poți forța să bea”, spune un proverb englezesc. Doar persoana în cauză cunoaște toate fațetele unor probleme sau dificultăți cu care se confruntă și este probabil că în aceste ateliere unii să nu ofere toate informațiile despre o problemă. În plus, avem de-a face cu percepții diferite din diferite ipostaze ale părinților. De aceea, încurajăm deschiderea de a povesti experiențe și reflecția asupra lor. Putem prezenta părinților scurte studii de caz în care să creionăm situații cu care s-ar putea confrunta ei înșiși, cerându-le să spună cum ar proceda dacă s-ar afla în situația respectivă. Putem să citim povești (chiar cărți ilustrate) care să ne ofere un cadru de discuție sigur sau putem să urmărim secvențe din filme care au relevanță pentru tema discutată. Finalitatea atelierelor este **împuternicirea părinților și construirea unei relații de încredere cu dânsii în favoarea prezenței, participării active și progresului în învățare al copiilor.**

A treia recomandare se referă la modalitatea de realizare efectivă a atelierelor pentru o **cât mai bună motivare a părinților participanți pentru învățare.** Următorii factori de motivare trebuie să fie trăsături esențiale, definitorii, ale metodelor și activităților de învățare, fiecare subsumabil cel puțin unuia dintre cei trei piloni ai teoriei autodeterminării: autonomia, relaționarea și competența (Deci și Ryan, 1985):

- Auto-dirijarea, oferirea de opțiuni (autonomie);
- Ownership asupra organizării învățării, raportarea sistematică și explicită la experiențele părinților, facilitarea împărtășirii experiențelor și reflecția asupra învățării (autonomie și relaționare);
- Angajare activă în învățare, metode interactive (relaționare, competență/ performanță);
- Aplicabilitate imediată a celor învățate, activitățile practice, centrarea pe finalitate (competență/ performanță);
- Recunoașterea realizărilor părinților (competență/ performanță, relaționare);
- Mediu afectiv definit de sprijin și empatie: mediu prietenos, constructiv, utilizarea frecventă a grupurilor de învățare, îndrumare atentă a părinților (relaționare).

VI. Exemple de activități de învățare

VI.1. Tema 1: Dezvoltarea abilităților de părinte

Exemplul 1: Eu și copilul meu

Nu toți copiii se dezvoltă în același ritm. Copilul meu este unic, de aceea nevoile și interesele lui pot să difere de ale copiilor de aceeași vârstă. Dar sunt unele repere pe care le pot folosi pentru a înțelege la ce mă pot aștepta din partea copilului în funcție de vârsta lui.

Scrie sau gândește-te la câteva lucruri pe care le-ai observat la copilul tău atunci când

- e lângă tine,
- e cu alți copii,
- se joacă afară,
- vorbește cu alți adulți.

Citește lista de mai jos cu competențele sociale și emoționale ale copilului la diferite vârste. Este foarte important să știi că e în regulă dacă nu toate caracteristicile i se potrivesc copilului tău.

5-6 ani

- Îi place să se joace cu alți copii, vorbește mult și e din ce în ce mai independent;
- Testează regulile, dar e în continuare dornic să te ajute și să te mulțumească;
- Începe să simtă rușinea și așteptările celor din jurul lui

7-8 ani

- Este conștient de ce crede lumea din jurul lui despre el;
- Reacțiile și comportamentul prietenilor și al celorlalți copii îl pot supăra;
- Își dorește să aibă un comportament bun, dar nu e neapărat atent la ce i se spune;
- Încearcă să își exprime sentimentele prin cuvinte, dar poate să fie violent atunci când e supărat;

9-10 ani

- Împărtășește secrete și glume cu prietenii;
- Începe să își dezvolte propria identitate prin retragerea din activitățile și conversațiile din familie;
- Este afectuos, glumeț și curios, dar poate fi și egoist, nepoliticos și să îți răspundă înapoi.

11-15 ani

- Începe să gândească logic;
- Este introspectiv, capricios și are nevoie de intimitate;
- Prețuiește din ce în ce mai mult opiniile prietenilor și ale altor persoane;
- Poate testa idei noi, stiluri vestimentare și maniere în timp ce își dă seama unde și cum se potrivește mai bine.

Dacă ești totuși îngrijorat, încearcă să observi și să notezi sau să îți punctezi ce te îngrijorează. Vorbește despre îngrijorările tale cu cineva care te poate ajuta: alți părinți, profesorii de la școală, medici, toți pot juca un rol important în înțelegerea comportamentului copilului tău.

Exemplul 2. Zi de zi fac aceste lucruri pentru copilul meu

Indiferent de vârsta copilului tău, acesta are nevoie să se simtă sprijinit și văzut de tine, părintele lui. Poate că pare ceva complicat, dar de fapt nu e. Poți să transformi activitățile și interacțiunile de zi cu zi în timp valoros petrecut alături de copilul tău. Acestea îl ajută să se descurce mai bine la școală și în relație cu cei din jurul său.

Gândește-te tu cum faci aceste lucruri:

- **Îi arăt iubirea mea și afecțiunea prin diferite moduri, în fiecare zi.**
 - *De la îmbrățișări, cuvinte de apreciere, până la timp petrecut împreună, atunci când copilul are parte de atenția părintelui se simte iubit și apreciat.*
- **Mă joc cu copilul meu.**
 - *În funcție de vârsta copilului, joaca poate să fie diferită, dar rezultatele sunt aceleași: relația dintre voi devine mai puternică, de încredere. Folosește-te de acest timp pentru a afla bucuriile și îngrijorările copilului tău. Atunci când te conectezi cu el prin joacă, este mai dispus să vorbească mai mult despre ce i se întâmplă.*
- **Îi citesc copilului sau citim împreună cel puțin o dată pe zi.**
 - *Folosește timpul înainte de culcare sau atunci când așteptați (la medic, în stația de autobuz etc) sau oricând ți se potrivește pentru a citi sau a răsfoi o carte frumoasă împreună cu copilul.*
- **Transform activitățile zilnice în unele educative.**
 - *Gătiți, reparați sau construiți lucruri împreună, observați natura din jur și discutați despre ce vedeți, vorbiți despre filmele, desenele, emisiunile, jocurile sau cărțile preferate.*
- **Sunt lângă copilul meu când învață.**
 - *Așază-te lângă copilul tău când își face temele sau lucrează pentru un proiect și transformă această activitate dintr-una plictisitoare într-una plăcută: pune*

întrebări, fii asistentul lui, încurajează-l să încerce lucruri noi și să nu se dea bătut.

Exemplul 3. Decalogul părinților

Imaginați-vă că un tânăr părinte, o persoană dragă, un prieten/ o prietenă vă cere sfaturi legate de cum să fie un părinte cât mai bun. Care dintre cele de mai jos le-ați oferi ca sfaturi și de ce? Dacă ar fi să alegeți doar trei dintre sfaturile de mai jos, care ar fi ele?

- Copiii învață observând ce faci și ce spui. Folosește un limbaj și un comportament pe care ți-ar plăcea să le vezi la el.
- Folosește cuvinte care ajută, nu care rănesc. Apreciază comportamentul bun al copilului și efortul depus. Sărbătorește atât reușitele mari, cât și pe cele mici.
- Când ești supărat/ă, evită să răbufnești asupra copilului tău. Ia o pauză de 5 minute pentru a te calma și reia interacțiunea.
- Copiii învață cel mai mult despre lumea din jurul lor prin joacă și observații. Rezervă-i timp de joacă în fiecare zi. Alătură-i-te de câte ori poți.
- Copiii nu sunt niciodată prea mari pentru a li se spune că sunt iubiți. Spune-i copilului tău că îl iubești de cât mai multe ori pe zi.

VI.2. Tema 2: Comunicarea familie-școală

Exemplul 4: Eu comunic cu școala

Copiii sunt primii care beneficiază în urma unei comunicări constante și respectuoase între părinții lor și profesori. Citește mai jos o listă cu cele mai importante ocazii în care poți discuta cu profesorii copilului tău sau poți afla informații despre viața lui școlară și gândește-te: tu de care dintre aceste ocazii te folosești cel mai frecvent?

- **Ședința cu părinții.** Este un moment foarte bun în care să afli despre viața școlară a copilului tău și a colegilor lui. Notează cât mai multe informații și pune întrebări atunci când ai nevoie de mai multe informații pentru a înțelege problema discutată.
- **Ședința părinte-profesor-copil.** Cere o întâlnire în care să discutați aspecte legate de viața școlară a copilului tău. Povestește-i profesorului despre obiceiurile de studiu și atitudinea copilului tău față de școală. Întreabă ce ar trebui să faci tu, copilul tău și profesorul în continuare pentru a sprijini învățarea.

- **Notele.** Solicită o oră pentru a te întâlni cu profesorul dacă ai întrebări sau nelămuriri cu privire la notele/evoluția copilului tău. Află care sunt domeniile în care se descurcă foarte bine și unde întâmpină greutăți. Întreabă cum îți poți sprijini copilul în domeniile pe care ar avea nevoie să le îmbunătățească.
- **Mesaje scrise de la școală.** Verifică zilnic ghiozdanul copilului pentru eventuale mesaje și citește-le. Completează și trimite răspunsul tău, diferite documente sau formulare cerute. Dacă școala are o revistă periodică pentru părinți, citește-o pentru informații noi.

Exemplul 5: Comunicare respectuoasă

În grupuri de 3-4 părinți, completați tabelul de mai jos pentru a analiza comunicarea respectuoasă. Alternativ, puteți desena cum arată comunicarea respectuoasă și puteți juca rolul unor persoane care comunică respectuos pe o temă cotidiană.

- În coloana 1 (Ce se vede?), scrieți doar lucruri pe care cineva le-ar putea percepe cu văzul despre comunicarea respectuoasă, fără să audă nimic.
- În coloana 2 (Ce se aude?), scrieți doar lucruri pe care cineva le-ar putea auzi într-o comunicare respectuoasă, fără a vedea nimic.
- În coloana 3 (Ce / Cum se resimte?), scrieți doar lucruri pe care cineva le-ar putea simți atunci când se află într-o situație de comunicare respectuoasă.

Comunicare respectuoasă		
CE SE VEDE?	CE SE AUDE?	CE/ CUM SE RESIMTE?
<i>ex. persoanele care comunică se uită una la cealaltă</i>	<i>ex. se aude o voce cu volum normal, nici prea tare, nici prea încet</i>	<i>ex. încrezător să vorbesc</i>

Exemplul 6: Gândește-te și povestește

Gândește-te la aceste întrebări și pregătește-te să împărtășești răspunsurile tale la cel puțin 2 persoane.

- Cum te simți când ești invitat la școală?
- Cu ce atitudine te duci cel mai des spre școală?

- Cât de frecvent vorbești la întâlnirile cu părinții cu profesorii? Dar cu alți părinți? Cât de atent ascuți ce se discută? Îți notezi ce se spune? Ceri clarificări sau explicații atunci când nu înțelegi?
- Tu cum te asiguri că înțelegi de ce are nevoie copilul tău ca să învețe cât mai bine?
- Ce întrebă precis (cum formulezi întrebarea) atunci când te interesezi despre
 - ce învață copilul tău.
 - cum se comportă copilul tău în timpul activităților de învățare.
- Tu cum te asiguri că înțelegi la ce se așteaptă școala din partea ta ca să avari o comunicare cât mai avantajoasă pentru copilul tău?

VI.3. Tema 3: Voluntariatul

Exemplul 7: Școala altfel – ocazie de voluntariat pentru părinți

Iată cum definește Ministerul Educației săptămăna Școala Altfel: „Școala altfel” este un program național al cărui scop este să contribuie la dezvoltarea competenței de învățare și a abilităților socio-emoționale în rândul copiilor preșcolari/elevilor.

Ce e util să știi despre Școala Altfel:

- Se întâmplă în fiecare școală din țară
- Durează o săptămână
- Copiii au activități de învățare după alt program decât într-o săptămână obișnuită de școală
- Copiii pot avea și alți profesori decât cei cu care s-au obișnuit – acești „profesori” pot fi chiar părinții
- Aceste activități urmăresc ca elevii
 - să învețe cum să învețe
 - să fie mai încrezători
 - să relaționeze mai bine unii cu alții, nu doar cu colegii, dar și cu elevi din alte clase sau grupe, cu diverși adulți.

Un scop important al Școlii Altfel este ca **părinții și membrii comunității să simtă satisfacția propriei contribuții la educația copiilor și tinerilor**. O trăsătură importantă a Școlii Altfel este că **mobilizează părinții și comunitatea**.

Folosește ocazia oferită de Școala Altfel pentru a te apropia cât mai mult de școala copilului tău, de colegii săi de școală, de profesorii săi.

Discută cu părinții din grup cel puțin o idee pe care ai desprins-o din text despre Școala Altfel.

Gândește-te:

- *Cu ce ai putea contribui la Școala Altfel?*
- *Cu cine te-ai putea consulta pentru a te decide cum să contribui?*

Exemplul 8: Implicarea părinților ca voluntari în activități extracurriculare: Clubul IMPACT

Citiți și discutați situația descrisă mai jos. Care dintre lucrurile enumerate le-ați putea face și voi?

În sute de școli din țară funcționează așa-numite Cluburi IMPACT pentru tineri și comunitate. În aceste cluburi copiii, sub îndrumarea unor profesori, se întâlnesc săptămânal, după lecții. Ei încep prin a identifica o problemă din comunitate, despre care se informează cât mai bine. Apoi se gândesc la o soluție pentru problema respectivă și concep un proiect pentru a pune în aplicare soluția.

Părinții, dar chiar și alți membri ai comunității, sunt voluntari care ajută copiii astfel:

- Le oferă informații despre problema respectivă – de exemplu, descriu cum îi afectează problema pe ei personal sau pe alte persoane pe care le cunosc
- Își exprimă părerea despre soluția găsită de copii – de exemplu, îi ajută să se gândească la consecințe ale soluției găsite la care copiii poate că nu s-au gândit
- Facilitează accesul copiilor la resurse pentru a pune în aplicare soluția – de exemplu, îi ajută să colecteze anumite materiale sau să vorbească cu anumite persoane din comunitate
- Participă efectiv la punerea în aplicare a soluției – de exemplu, dacă proiectul presupune realizarea unor elemente de tâmplărie, un părinte tâmplar le arată copiilor cum să procedeze și îi îndrumă, îi învață tainele meseriei; dacă proiectul presupune realizarea unei cărți de bucate cu mâncăruri tradiționale din localitate, atunci părinții descriu modul de preparare al mâncărurilor respective
- Participă la evenimentul în care copiii prezintă realizarea lor – de exemplu, contribuie la prepararea unor gustări (plăcinte, gogoși), la amenajarea spațiului etc. sau le povestesc și altor persoane din comunitate despre proiectul copiilor

Toate aceste acțiuni le arată copiilor și școlii că părinții apreciază învățarea și sunt mândri de realizările copiilor lor.

VI.4. Tema 4: Învățarea acasă

Exemplul 9: Școala mă poate ajuta implicându-mă în teme de casă

Citește/ discutați ideile de mai jos și spuneți cum v-ați simți în situația în care copilul ar avea astfel de teme de casă:

Profesorii câteodată îndrumă copiii să realizeze proiecte de învățare care implică părinții sau alți membri ai familiei extinse. Astfel de proiecte fac apel la experiențele voastre, ale părinților.

Iată câteva teme de proiecte care pot implica părinții:

- Arborele genealogic al familiei: originile familiei noastre, cine au fost înaintașii noștri, ce știm despre ei și despre relațiile dintre ei
- Povestea prenumelui meu/ Povestea numelui nostru de familie
- Istoria comunității: ce știu bătrânii din familia noastră din experiența lor directă despre trecutul comunității
- Istoria familiei noastre în vâltoarea vremurilor: ce rol au avut în evenimente semnificative ale istoriei oameni din familia noastră, de la cine am aflat despre aceste roluri, ce lucruri din casă stau mărturie
- Modele de rol din familie sau din comunitate: pe cine admiră copilul și de ce, ce învață de la aceste modele
- Chimia în bucătărie: ce experiențe directe avem despre combinația și interacțiunea dintre diverse materiale pe care le folosim la gătit
- Matematica în viața de zi cu zi: cum folosesc adulții din familie matematica, în ce contexte cu precădere, funcție de ocupație

Folosește aceste ocazii pentru a te implica!

- Te vei apropia de școală, vei înțelege mai bine cum funcționează
- Vei înțelege mai bine ce apreciază școala, care sunt valorile ei
- Vei înțelege mai bine ce învață copilul tău la școală
- Vei putea discuta despre ceea ce știi tu și despre experiențele tale de viață
- Vei vedea cum se comportă copilul tău în timpul realizării unor proiecte, a unor teme de casă

Scopul tuturor acțiunilor școlii este să sprijine copilul tău să-și atingă potențialul. Școala poate face acest lucru mai eficient pentru copilul tău dacă și tu participi activ la procesul de învățare.

VI.5. Tema 5: Implicarea în luarea deciziilor

Exemplul 10: Eu și școala

Nu toți adulții avem aceeași perspectivă privind școala. Înainte să fim părinți, am fost la rândul nostru școlari, iar experiențele noastre de la acea vreme ne influențează, fără să vrem, felul în care ne apropiem și comunicăm cu profesorii din școala copiilor noștri. Școala este locul în care învățăm inclusiv cum să relaționăm cu oameni cu autoritate dată de profesie sau de funcție.

Gândește-te și scrie câteva lucruri despre experiența ta cu școala copilului tău; poate este aceeași școală pe care și tu ai urmat-o atunci când erai copil. Mai sunt profesori pe care i-ai avut la rândul tău? Când te-ai simțit binevenit/ă în școală, ce te-a făcut să te simți așa? Ai avut experiențe în care ai discutat fără reținere cu profesorii sau directorii școlii?

Citește descrierile despre posibilele relații dintre tine și adulții din școală, încercuiește pe cea care crezi că se potrivește și apoi urmărește ideile oferite pentru a îmbunătăți relația ta cu școala.

Thomas Harris care a scris cartea „Eu sunt OK, tu ești OK”, în care spune că există patru poziții pe care le putem avea în relație cu noi înșine și în relație cu alții.

- **Eu nu sunt Ok – tu ești Ok:** persoana care este în această poziție se evaluează negativ pe sine, crede că cealaltă persoană este mult mai valoroasă decât el/ea, se simte fără putere și acceptă părerile și deciziile celuilalt.
- **Eu nu sunt Ok – tu nu ești Ok:** persoana din această poziție se evaluează negativ atât pe sine, cât și pe celălalt, simte că nimeni nu are control cu adevărat asupra felului în care se întâmplă lucrurile, este resemnată sau furioasă și nu are încredere nici în sine, nici în celălalt.
- **Eu sunt Ok – tu nu ești Ok:** persoana din această poziție se evaluează pozitiv pe sine și negativ pe cealaltă persoană. Crede că știe mai bine cum să abordeze o situație, își exprimă cu forță punctele de vedere și le critică pe cele ale altor persoane.
- **Eu sunt Ok – tu ești Ok:** persoana din această poziție are încredere în sine, dar știe și că cealaltă persoană este la fel de valoroasă. Discută de la egal la egal, caută împreună cu celălalt soluții la probleme, dezbate cu ușurință diverse idei, știe că o propunere a sa va fi acceptată dacă se dovedește a fi utilă, nu se dezarmează dacă nu se întâmplă așa.

Cea mai sănătoasă relație pe care o putem avea cu ceilalți, inclusiv cu persoanele din școală este „Eu sunt Ok – tu ești Ok”. Atunci când suntem încrezători în noi și în celălalt, ne putem angaja cu încredere în discuții și decizii colective.

VI.6. Tema 6: Colaborarea cu comunitatea

Exemplul 11: O poveste despre colaborare

Recomandare pentru facilitator: Citiți cartea *Ascunzătorul Lunii* (de Eric Puybaret) pentru părinți, arătând pagina cu ilustrații tot timpul. Aceasta este o poveste despre rezolvare de probleme prin cooperare, prin forța comunității. Iată un scurt rezumat: Timoléon a absolvit Școala Cosmosului și profesorii săi, mândri de rezultatele sale la învățătură, îi dau sarcina să

preia de la Zamoléon, care iese la pensie, munca foarte importantă de a acoperi fața Lunii cu o pânză pentru a marca trecerea timpului. Pentru aceasta, el a trebuie să ajungă pe Lună, însă din buzunarul găurit al pantalonilor săi a pierdut pilula pe care ar fi trebuit să o înghită pentru a ajunge acolo cu ușurință. El va apela la ajutorul diverșilor cetățeni ai celui mai apropiat oraș: vânzătorul de ziare, vânzătoarea de jucării, ceasornicarul, sticlarul, interlocutoarea păsărilor, aruncătorul de greutate, ștrengarul, toată lumea asumându-și să-l ajute, însă soluțiile lor nu funcționează. Micuța Chloé propune atunci o scară a prieteniei și, astfel, urcând pe umerii tuturor, Timoléon ajunge la Lună, unde pregătește în fiecare noapte o semilună odihnitoare pentru oraș.

Povestea reflectă o valoare foarte importantă de învățat pentru fiecare: cea a colaborării pentru a rezolva o problemă care are impact asupra tuturor. Numărul oamenilor care pun umărul, metaforic și concret, crește pe măsură ce înaintăm în poveste. Povestea poate fi o introducere perfectă pentru discuții despre comunitatea locală, despre a gândi soluții împreună pentru a îndepărta obstacole din calea fiecărui copil pentru ca să poată fi prezent la școală, să se implice activ și să progreseze în învățare.

După citirea poveștii, pe care vă recomandăm să o realizați sub formă de lectură predictivă, gândiți-vă la următoarele situații:

- În comunitatea noastră, ce problemă există care se poate compara ca gravitate cu cea din poveste?
- Cine sunt oamenii sau care sunt instituțiile de unde ar putea veni sprijinul pentru rezolvarea problemei?
- Cum ar arăta comunitatea dacă problema respectivă s-ar rezolva? Cui i-ar merge mai bine? (Amintiți-vă că în poveste toți beneficiază de pe urma rezolvării problemei, cu toate că ea, aparent, e doar a lui Timoléon.)

VII. Resurse recomandate

Recomandăm ca materiale suport cele șase broșuri realizate în cadrul proiectului, câte una pe fiecare temă 1-6.

De asemenea, recomandăm să apelați la cărți cu povești, precum cea exemplificată la tema 6. Iată încă câteva exemple de cărți ilustrate recomandate, cu menționarea temei unde se potrivește:

Tema	Titlul, autorul, editura, link de acces la prezentare
Abilități de părinte	Cei șapte papă-lapte, de Mary Ann Hoberman, Editura Cartea Copiilor (https://carteacopiilor.ro/sa-citim-impreuna/157-cei-sapte-papa-lapte.html)
Comunicarea	Coțofenele clănțanitoare, de Oltea Enache, Grupul Editorial Art (https://www.libris.ro/cotofenele-clantanitoare-oltea-enache-ART978-606-086-005-1--p21835802.html?gclid=Cj0KCQjAi8KfBhCuARIsADp-A55ngiXcA40rNsHPG5wLIXgZs4DEyX9Ca95c8IRr42-Colyoa8_yhzgaAu6REALw_wcB#descriptionHead)
Voluntariatul	Zog și doctorii zburători, de Julia Donaldson, Editura Litera (https://www.libris.ro/zog-si-doctorii-zburatori-julia-donaldson-axel-LIT978-606-073-677-6--p26908567.html)
Învățarea acasă	Zog, de Julia Donaldson, Editura Litera (https://www.libris.ro/zog-julia-donaldson-LIT978-606-33-4810-5--p13229367.html)
Luarea deciziilor	Camera cu minuni, de Sergio Ruzzier, Editura Frontiera (https://www.libris.ro/camera-cu-minuni-sergio-ruzzier-FRO978-606-8986-12-8--p10900260.html)
Colaborarea cu comunitatea	Loc la voi pe măturoi, de Julia Donaldson, Editura Cartea Copiilor (https://www.libris.ro/loc-la-voi-pe-maturoi-julia-donaldson-axel-CCO978-606-8996-11-0--p12884412.html)

O resursă utilă pentru abordarea cărților cu povești este: Magia lecturii. Instrumentar pentru părinți, disponibil la <https://readingmagic.eu/ro/despre-instrumentarul-pentru-parinti/> (ultima accesare: 20.01.2023)

VIII. Bibliografie

Epstein, J.L. et al (2002). School, Family and Community Partnerships. Your Handbook for Action, Second Edition, disponibil la <https://www.govinfo.gov/content/pkg/ERIC-ED467082/pdf/ERIC-ED467082.pdf> (ultima accesare 10.12.2022)

Harkavy, I. și Blank, M.J. 2002. A vision of learning that goes beyond testing, în *Education Week*, 21(31).

Disclaimer

Material realizat cu sprijinul financiar al Mecanismului Financiar al SEE 2014 – 2021. Conținutul acestuia (text, fotografii, video) nu reflectă opinia oficială a Operatorului de Program, a Punctului Național de Contact sau a Oficiului Mecanismului Financiar. Informațiile și opiniile exprimate reprezintă responsabilitatea exclusivă a autorului/autorilor.

Detalii despre program: www.eea4edu.ro/despre-program